

455.

Quelque disposition qu'ait le monde à mal juger, il fait encore plus souvent grâce au faux mérite qu'il ne fait injustice au véritable. (ÉD. 5.)

456.

On est quelquefois un sot avec de l'esprit, mais on ne l'est jamais avec du jugement. (ÉD. 5.)

457.

Nous gagnerions plus de nous laisser voir tels que nous sommes, que d'essayer de paraître ce que nous ne sommes pas. (ÉD. 5.)

458.

Nos ennemis approchent plus de la vérité dans les jugements qu'ils font de nous, que nous n'en approchons nous-mêmes (ÉD. 5.)

459.

Il y a plusieurs remèdes qui guérissent de l'amour, mais il n'y en a point d'infaillibles. (ÉD. 5.)

460.

Il s'en faut bien que nous connaissions tout ce que nos passions nous font faire. (ÉD. 5.)

461.

La vieillesse est un tyran qui défend, sur peine de la vie, tous les plaisirs de la jeunesse. (ÉD. 5.)

462.

Le même orgueil qui nous fait blâmer les défauts dont nous nous croyons exempts nous porte à mépriser les bonnes qualités que nous n'avons pas. (ÉD. 5.)

463.

Il y a souvent plus d'orgueil que de bonté à plaindre les malheurs de nos ennemis: c'est pour leur faire sentir que nous sommes au-dessus d'eux que nous leur donnons des marques de compassion. (ÉD. 5.)

455.

Όση διάθεση κι αν έχει ο κόσμος να κρίνει άσκημα, πάλι συχνότερα συγχωρεί την ψεύτικη αξία, απ' όσο αδικεί την αληθινή.

(166, 273, 400)

456.

Τυχαίνει κάποτε να είναι κανένας ανόητος με πνεύμα, ποτέ όμως με κρίση.

(97, 451, 502)

457.

Περισσότερο θα κερδίζαμε αφήνοντας να μάς βλέπουν όπως ακριβώς είμαστε παρά δοκιμάζοντας να φανούμε ότι δεν είμαστε

(134, 202, 411, 431, 493, 641)

458.

Στις κρίσεις τους για μας, οι εχθροί μας πλησιάζουν την αλήθεια περισσότερο απ' όσο την πλησιάζουμε εμείς οι ίδιοι.

(397)

459.

Πολλά φάρμακα γιατροεύουν τόν έρωτα, αλάθευτα όμως δεν υπάρχουν.

460.

Πολύ απέχουμε από το να ξέρουμε όλα όσα τα πάθη μας μάς βάζουν να κάνουμε.

(43, 102, 103, 269)

461.

Τα γερατειά είναι τύραννοι που απαγορεύουν με ποινή θανάτου όλες τις απολαύσεις τής νιότης.

(430)

462.

Η ίδια αλαζονεία, που μάς κάνει να κατακρίνουμε όσα ελαττώματα νομίζουμε πως δεν έχουμε μάς κάνει και να περιφρονούμε τα προτερήματα που μας λείπουν.

463.

Στη λύπη μας για τις συμφορές τών εχθρών μας υπάρχει συχνή περισσότερη αλαζονεία παρά καλοσύνη. Τους δείχνουμε συμπόνια για να τους κάνουμε να νοιώσουν πως είμαστε ανώτεροί τους.

(235, 583)

464.

Il y a un excès de biens et de maux qui passe notre sensibilité.
(ÉD. 5.)

465.

Il s'en faut bien que l'innocence ne trouve autant de protection que le crime. (ÉD. 5.)

466.

De toutes les passions violentes, celle qui sied le moins mal aux femmes, c'est l'amour. (ÉD. 5.)

467.

La vanité nous fait faire plus de choses contre notre goût que la raison. (ÉD. 5.)

468.

Il y a de méchantes qualités qui font de grands talents. (ÉD. 5.)

469.

On ne souhaite jamais ardemment ce qu'on ne souhaite que par raison. (ÉD. 5.)

470.

Toutes nos qualités sont incertaines et douteuses, en bien comme en mal, et elles sont presque toutes à la merci des occasions. (ÉD. 5.)

471.

Dans les premières passions, les femmes aiment l'amant; et dans les autres, elles aiment l'amour. (ÉD. 5.)

472.

L'orgueil a ses bizarreries, comme les autres passions: on a honte d'avouer que l'on ait de la jalousie, et on se fait honneur d'en avoir eu, et d'être capable d'en avoir. (ÉD. 5.)

464.

Υπάρχει μια υπερβολή ευτυχίας και συμφοράς που ξεπερνά την ευαισθησία μας.

(339, 528)

465.

Η αθωότητα πολύ απέχει από το να βρίσκει όση προστασία βρίσκει το έγκλημα.

(455, 489)

466.

Απ' όλα τα βίαια πάθη, εκείνο που πάει στις γυναίκες λιγότερο άσκημα είναι ο έρωτας.

467.

Η ματαιοδοξία μάς βάζει να κάνουμε περισσότερα πράγματα αντίθετα με τα γούστα μας, απ' όσα το λογικό μας.

(469)

468.

Υπάρχουν ελαττώματα που γεννούν μεγάλα ταλέντα.

(90, 279, 354)

469.

Ποτέ δεν ποθούμε φλογερά εκείνο που μονάχα η γνώση μάς κάνει να επιθυμήσουμε.

(467)

470.

Όλα μας τα φυσικά είναι αβέβαια κι αμφίβολα, τόσο στο καλό όσο και στο κακό, κι όλα σχεδόν είναι στη διάκριση των περιστάσεων.

(53, 57, 58, 153, 165, 323, 345, 380, 404, 435, 631)

471.

Στα πρώτα τους πάθη, οι γυναίκες αγαπούν τον ερωμένο τους, στα επόμενα αγαπούν τον έρωτα.⁹⁹

(73, 131, 396, 402, 440)

472.

Σαν τ' άλλα πάθη, έχει κι η αλαζονεία τις παραξενιές της. Ντροπέμαστε να ομολογήσουμε πως τώρα ζηλεύουμε, το έχουμε όμως καμάρι πως ζηλέψαμε άλλοτε και πως είμαστε ικανοί να ζηλεύουμε.

(446)

473.

Quelque rare que soit le véritable amour, il l'est encore moins que la véritable amitié. (ÉD. 5.)

474.

Il y a peu de femmes dont le mérite dure plus que la beauté (ÉD. 5.)

475.

L'envie d'être plaint ou d'être admiré fait souvent la plus grande partie de notre confiance. (ÉD. 5.)

476.

Notre envie dure toujours plus longtemps que le bonheur de ceux que nous envions. (ÉD. 5.)

477.

La même fermeté qui sert à résister à l'amour sert aussi à le rendre violent et durable, et les personnes faibles, qui sont toujours agitées des passions, n'en sont presque jamais véritablement remplies. (ÉD. 5.)

478.

L'imagination ne saurait inventer tans de diverses contrariétés qu'il y en a naturellement dans le cœur de chaque personne. (ÉD. 5.)

479.

Il n'y a que les personnes qui ont de la fermeté qui puissent avoir une véritable douceur : celles qui paraissent douces n'ont d'ordinaire que de la faiblesse, qui se convertit aisément en aigreur. (ÉD. 5.)

480.

La timidité est un défaut dont il est dangereux de reprendre les personnes qu'on en veut corriger. (ÉD. 5.)

481.

Rien n'est plus rare que la véritable bonté : ceux même qui croient en avoir n'ont d'ordinaire que de la complaisance ou de la faiblesse. (ÉD. 5.)

473.

Όσο σπάνιος κι αν είναι ο αληθινός έρωτας, είναι ωστόσο λιγότερο σπάνιος από την αληθινή φιλία.

474.

Λίγες είναι οι γυναίκες που η αξία τους διαρκεί περισσότερο από την ωμορφιά τους. ¹⁰

(76)

475.

Η επιθυμία να μας λυπηθούν ή να μας θαυμάσουν αποτελεί συχνά το μεγαλύτερο μέρος τής εμπιστοσύνης μας. ¹¹

476.

Ο φθόνος μας διαρκεί πάντα περισσότερο από την ευτυχία εκείνων που φθονούμε.

(328, 433, 486)

477.

Η ίδια σταθερότητα που χρησιμεύει για ν' αντισταθούμε στον έρωτα, χρησιμεύει και για να τον κάνει σφοδρό και διαρκή. Οι αδύνατοι άνθρωποι, που πάντα συγκλονίζονται από τα πάθη, σχεδόν ποτέ δεν είναι αληθινά γεμάτοι απ' αυτά.

478.

Η φαντασία θα είταν ανίκανη να εφεύρει όσες λογιώ-λογιώ αντιφάσεις υπάρχουν από τη φύση μέσα στην καρδιά τού καθενός.

(51, 135)

479.

Μόνο οι άνθρωποι που έχουν σταθερότητα μπορούν να είναι αληθινά μελίχιοι. Όσοι μοιάζουν μελίχιοι δεν έχουν συνήθως παρά αδυναμία, που εύκολα γυρνά σε πικρία.

(237, 387, 481)

480.

Η ντροπαλότητα είναι ελάττωμα, για το οποίο είναι επικίνδυνο να μαλώνουμε όσους θέλουμε να γιατρέψουμε απ' αυτό.

481.

Τίποτα δεν είναι πιο σπάνιο από την αληθινή καλωσύνη. Κι εκείνοι ακόμα που νομίζουν πως είναι καλοί δεν έχουν συνήθως παρά ανεκτικότητα ή αδυναμία.

(237, 387, 479)

482.

L'esprit s'attache par paresse et par constance à ce qui lui est facile ou agréable : cette habitude met toujours des bornes à nos connaissances, et jamais personne ne s'est donné la peine d'étendre et de conduire son esprit aussi loin qu'il pourrait aller. (ÉD. 5.)

483.

On est d'ordinaire plus médisant par vanité que par malice. (ÉD. 5.)

484.

Quand on a le cœur encore agité par les restes d'une passion, on est plus près d'en prendre une nouvelle que quand on est entièrement guéri. (ÉD. 5.)

485.

Ceux qui ont eu de grandes passions se trouvent, toute leur vie, heureux et malheureux d'en être guéris. (ÉD. 5.)

486.

Il y a encore plus de gens sans intérêt que sans envie. (ÉD. 5.)

487.

Nous avons plus de paresse dans l'esprit que dans le corps. (ÉD. 5.)

488.

Le calme ou l'agitation de notre humeur ne dépend pas tant de ce qui nous arrive de plus considérable dans la vie, que d'un arrangement commode ou désagréable de petites choses qui arrivent tous les jours. (ÉD. 5.)

489.

Quelque méchants que soient les hommes, ils n'oseraient paraître ennemis de la vertu, et lorsqu'ils la veulent persécuter, ils feignent de croire qu'elle est fausse, ou ils lui supposent des crimes. (ÉD. 5.)

490.

On passe souvent de l'amour à l'ambition, mais on ne revient guère de l'ambition à l'amour. (ÉD. 5.)

482.

Το πνεύμα αφοσιώνεται από τεμπελιά και ρουτίνα ⁴² σε ό,τι τού είναι εύκολο ή ευχάριστο. Η συνήθεια αυτή περιορίζει πάντα τις γνώσεις μας, και ποτέ κανένας δεν έλαβε τον κόπο ν' απλώσει και να οδηγήσει το πνεύμα του όσο μακριά θα μπορούσε αυτό να πάει.

(487)

483.

Είμαστε συνήθως πιο κακόγλωσσοι από ματαιοδοξία παρά από κακία.
(31, 267, 397, 513)

484.

Περισσότερο κινδυνεύουμε ν' αρπάξουμε ένα καινούριο πάθος ενόσω μάς αναταράζουν ακόμα την καρδιά τ' απομεινάρια ενός παλιού, παρά όταν είμαστε πια εντελώς γιατρεμένοι.

(10)

485.

Όσοι ένοιωσαν μεγάλα πάθη απομένουν σε όλη τους τη ζωή ευτυχισμένοι συνάμα και δυστυχισμένοι που γιατρεύτηκαν απ' αυτά.

486.

Πάλι περισσότεροι είναι όσοι δεν έχουν ιδιοτέλεια απ' όσους δεν έχουν φθόνο.

(328, 433, 476)

487.

Έχουμε περισσότερη τεμπελιά στο πνεύμα παρά στο κορμί μας.

(482)

488.

Η ψυχική μας γαλήνη ή ταραχή δεν εξαρτιέται τόσο από ο,τι το πιο σημαντικό μάς συμβαίνει στη ζωή, όσο από κάποια βολική ή δυσάρεστη τακτοποίηση κάτι μικροπραγμάτων που συμβαίνουν κάθε μέρα.

489.

Όσο κακοί κι αν είναι οι άνθρωποι, δεν θα τολμούσαν να φανούν εχθροί τής αρετής, κι όταν θέλουν να την κατατρέξουν καμώνονται ότι πιστεύουν πως είναι ψεύτικη, ή της αποδίνουν εγκλήματα.

(218)

490.

Συχνά περνά κανένας από τον έρωτα στη φιλοδοξία, ποτέ όμως δεν ξαναγυρνά από τη φιλοδοξία στον έρωτα.

Ε. Μ. της Κ. 2006
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

491.

L'extrême avarice se méprend presque toujours: il n'y a point de passion qui s'éloigne plus souvent de son but, ni sur qui le présent ait tant de pouvoir, au préjudice de l'avenir. (ÉD. 5.)

492.

L'avarice produit souvent des effets contraires: il y a un nombre infini de gens qui sacrifient tout leur bien à des espérances douteuses et éloignées; d'autres méprisent de grands avantages à venir pour de petits intérêts présents. (ÉD. 5.)

493.

Il semble que les hommes ne se trouvent pas assez de défauts: ils en augmentent encore le nombre par de certaines qualités singulières dont ils affectent de se parer, et ils les cultivent avec tant de soin qu'elles deviennent à la fin des défauts naturels qu'il ne dépend plus d'eux de corriger. (ÉD. 5.)

494.

Ce qui fait voir que les hommes connaissent mieux leurs fautes qu'on ne pense, c'est qu'ils n'ont jamais tort quand on les entend parler de leur conduite: le même amour-propre qui les aveugle d'ordinaire les éclaire alors, et leur donne des vues si justes, qu'il leur fait supprimer ou déguiser les moindres choses qui peuvent être condamnées. (ÉD. 5.)

495.

Il faut que les jeunes gens qui entrent dans le monde soient honteux ou étourdis: un air capable et composé se tourne d'ordinaire en impertinence. (ÉD. 5.)

496.

Les querelles ne dureraient pas longtemps si le tort n'était que d'un côté. (ÉD. 5.)

497.

Il ne sert de rien d'être jeune sans être belle, ni d'être belle sans être jeune. (ÉD. 5.)

Ε. Α. της Κ. τ. Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

498.

Il y a des personnes si légères et si frivoles, qu'elles sont aussi éloignées d'avoir de véritables défauts que de qualités solides. (ÉD. 5.)

499.

On ne compte d'ordinaire la première galanterie des femmes que lorsqu'elles en ont une seconde. (ÉD. 5.)

500.

Il y a des gens si remplis d'eux-mêmes, que, lorsqu'ils sont amoureux, ils trouvent moyen d'être occupés de leur passion sans l'être de la personne qu'ils aiment. (ÉD. 5.)

501.

L'amour, tout agréable qu'il est, plaît encore plus par les manières dont il se montre que par lui-même. (ÉD. 5.)

502.

Peu d'esprit avec de la droiture ennuie moins, à la longue, que beaucoup d'esprit avec du travers. (ÉD. 5.)

503.

La jalousie est le plus grand de tous les maux, et celui qui fait le moins de pitié aux personnes qui le causent. (ÉD. 5.)

504.

Après avoir parlé de la fausseté de tant de vertus apparentes, il est raisonnable de dire quelque chose de la fausseté du mépris de la mort : j'entends parler de ce mépris de la mort que les païens se vantent de tirer de leurs propres forces, sans l'espérance d'une meilleure vie. Il y a différence entre souffrir la mort constamment et la mépriser : le premier est assez ordinaire, mais je crois que l'autre n'est jamais sincère. On a écrit néanmoins tout ce qui peut le plus persuader que la mort n'est point un mal, et les hommes les plus faibles, aussi bien que les héros, ont donné mille exemples célèbres pour établir cette opinion ; cependant je doute que personne de bon sens l'ait jamais cru, et la peine que l'on prend pour le persuader aux autres et à soi-même fait assez voir que cette entreprise n'est pas aisée.

498.

Υπάρχουν πρόσωπα τόσο ελαφρόμυαλα και τόσο επιπόλαια ώστε να είναι εξίσου ανίκανα να έχουν αληθινά ελαττώματα όσο και γερά προτερήματα.

499.

Η πρώτη ερωτοδουλειά²⁰ μιας γυναίκας δεν λογαριάζεται συνήθως παρά όταν αποκτήσει και δεύτερη.

(73, 396)

500.

Υπάρχουν άνθρωποι τόσο γεμάτοι από τον εαυτό τους ώστε, όταν είναι ερωτημένοι, βρίσκουν τρόπο να είναι απασχολημένοι με το πάθος τους κι όχι με το πρόσωπο που αγαπούν.

(259, 262, 324, 374, 501, 563)

501.

Ο έρωτας, όσο ευχάριστος κι αν είναι, αρέσει ακόμα περισσότερο με τους τρόπους που εκδηλώνεται, παρά μ' αυτό που είναι.

(374, 500)

502.

Λιγοστό πνεύμα με ευθύτητα ενοχλεί τελικά λιγότερο από πολύ πνεύμα με λόξα.

(318, 448, 451, 456)

503.

Η ζήλια είναι το μεγαλύτερο απ' όλα τα δεινά, κι εκείνο που γεννά τη λιγότερη συμπόνοια στα πρόσωπα που το προξενούν.

504.⁴⁹

Αφού μιλήσαμε για την ψευτιά τώσων φαινομενικών αρετών, είναι λογικό να πούμε κάτι και για την ψευτιά τής περιφρόνησης του θανάτου. Εννοώ αυτή την καταφρόνηση τού θανάτου, που οι άθεοι καυχιούνται πως την αντλούν από τις δικές τους μόνο δυνάμεις, χωρίς την ελπίδα μιας καλύτερης ζωής. Διαφέρει το να υπομένει κανένας καρτερικά τον θάνατο από το να τον περιφρονεί. Το πρώτο είναι αρκετά συνηθισμένο, θαρρώ όμως πως το δεύτερο δεν είναι ποτέ ειλικρινό. Ωστόσο έχουν γραφεί όλα όσα μπορούν να πείσουν καλύτερα πως ο θάνατος δεν είναι κακό, κι οι άνθρωποι οι πιο αδύνατοι, όπως και οι ήρωες, έχουν δώσει χίλια φημισμένα παραδείγματα για την καθιέρωση αυτής τής γνώμης. Αμφιβάλλω ωστόσο αν κανένας γνωστικός άνθρωπος το πίστεψε ποτέ, κι οι κόποι μας για να πείσουμε και τους άλλους και τον εαυτό μας, δείχνουν πως δεν πρόκειται για εύκολη δουλειά. Μπορεί κανένας

On peut avoir divers sujets de dégoût dans la vie, mais on n'a jamais raison de mépriser la mort; ceux mêmes qui se la donnent volontairement ne la comptent pas pour si peu de chose, et ils s'en étonnent et la rejettent comme les autres, lorsqu'elle vient à eux par une autre voie que celle qu'ils ont choisie. L'inégalité que l'on remarque dans le courage d'un nombre infini de vaillants hommes vient de ce que la mort se découvre différemment à leur imagination, et y paraît plus présente en un temps qu'en un autre: ainsi il arrive qu'après avoir méprisé ce qu'ils ne connaissent pas, ils craignent enfin ce qu'ils connaissent. Il faut éviter de l'envisager avec toutes ses circonstances, si on ne veut pas croire qu'elle soit le plus grand de tous les maux. Les plus habiles et les plus braves sont ceux qui prennent de plus honnêtes prétextes pour s'empêcher de la considérer; mais tout homme qui la sait voir telle qu'elle est trouve que c'est une chose épouvantable. La nécessité de mourir faisait toute la constance des philosophes: ils croyaient qu'il fallait aller de bonne grâce où l'on ne saurait s'empêcher d'aller; et ne pouvant éterniser leur vie, il n'y avait rien qu'ils ne fissent pour éterniser leur réputation, et sauver du naufrage ce qui n'en peut être garanti. Contentons-nous, pour faire bonne mine, de ne nous pas dire à nous-mêmes tout ce que nous en pensons, et espérons plus de notre tempérament que de ces faibles raisonnements qui nous font croire que nous pouvons approcher de la mort avec indifférence. La gloire de mourir avec fermeté, l'espérance d'être regretté, le désir de laisser une belle réputation, l'assurance d'être affranchi des misères de la vie, et de ne dépendre plus des caprices de la fortune, sont des remèdes qu'on ne doit pas rejeter; mais on ne doit pas croire aussi qu'ils soient infailibles. Ils font, pour nous assurer, ce qu'une simple haie fait souvent à la guerre pour assurer ceux qui doivent approcher d'un lieu d'où l'on tire; quand on en est éloigné, on s'imagine qu'elle peut mettre à couvert; mais quand on en est proche, on trouve que c'est un faible secours. C'est nous flatter de croire que la mort nous paraisse de près ce que nous en avons jugé de loin, et que nos sentiments, qui ne sont que faiblesse, soient d'une trempe assez forte pour ne point souffrir d'atteinte par la plus rude de toutes les épreuves. C'est aussi mal connaître les effets de l'amour-propre que de penser qu'il puisse nous aider à compter pour

να έχει διάφορους λόγους για να συχαθεί τη ζωή, δεν έχει όμως ποτέ δίκιο να περιφρονεί τον θάνατο. Κι εκείνοι ακόμα που αυτοκτονούν, δεν τον λογαριάζουν για τόσο μικρό πράμα και ξαφνιάζονται κι αυτοί και τον αποκρούουν, όπως κι οι άλλοι, όταν ο θάνατος έρχεται σ' αυτούς από δρόμο άλλον από κείνον που είχαν διαλέξει.

Η ανισότητα που παρατηρούμε στο θάρρος αμέτρητων παλληκαριών προέρχεται από το ότι ο θάνατος φανερώνεται στη φαντασία τους με διάφορους τρόπους και φαίνεται κάποτε πιο άμεσος παρά άλλες φορές. Κι έτσι συμβαίνει, αφού περιφρόνησαν ό,τι δεν ξέρουν, να φοβούνται στο τέλος αυτό που γνωρίζουν. Πρέπει ν' αποφεύγουμε να τον αντιμετωπίζουμε με όλα του τα περιστατικά, αν δεν θέλουμε να πιστέψουμε πως ο θάνατος είναι η μεγαλύτερη απ' όλες τις συμφορές. Οι ικανότεροι κι οι γενναιότεροι είναι εκείνοι που παίρνουν τις πιο ευπρόσωπες προφάσεις για να εμποδίζουν τον εαυτό τους να τον προσέχουν, μα κάθε άνθρωπος που μπορεί να δει τον θάνατο όπως αληθινά είναι, βρίσκει πως είναι κάτι το τρομακτικό. Η αναγκαιότητα τού θανάτου έκανε ολόκληρη την καρτερία τών φιλοσόφων. Πίστευαν πως έπρεπε να πάνε πρόθυμα εκεί που είναι αδύνατο να μην πάει κανένας, και, μια που είταν ανίκανοι να διαιωνίσουν τη ζωή τους, έκαναν το παν για να διαιωνίσουν τη φήμη τους και να περισώσουν από το ναυάγιο ό,τι μπορεί να εξασφαλιστεί. Ας περιοριστούμε, για να κάνουμε καλή εμφάνιση, να μη λέμε στον εαυτό μας όλα όσα σκεπτόμαστε για τον θάνατο, κι ας βασιζουμε περισσότερες ελπίδες στην ιδιοσυγκρασία μας, παρά στους αδύνατους εκείνους συλλογισμούς που μας κάνουν να νομίζουμε πως μπορούμε να πλησιάσουμε τον θάνατο με αδιαφορία. Η δόξα τού να πεθάνουμε με σταθερότητα, η ελπίδα πως θα μάς πενθήσουν, η επιθυμία ν' αφήσουμε καλή φήμη, η βεβαιότητα πως θα λυτρωθούμε από τις μιζέριες τής ζωής και πως δεν θα εξαρτιόμαστε από τα καπρίτσια τής τύχης' είναι φάρμακα που δεν πρέπει να απορίχνουμε, μα ούτε και να νομίζουμε πως είναι αλάθευτα. Κάνουν, για να μας εξασφαλίσουν, ό,τι κι ένας απλός φράχτης κάνει συχνά στον πόλεμο για να εξασφαλίσει εκείνους που πρέπει να πλησιάσουν έναν τόπο απ' όπου τούς πυροβολούν. Όταν κανένας είναι μακριά φαντάζεται πως ο φράχτης μπορεί να τον προφυλάξει, από κοντά όμως βρίσκει πως αποτελεί ασήμαντη βοήθεια. Κολακευόμαστε αν πιστεύουμε πως ο θάνατος θα μάς φανεί κι από κοντά όπως τον κρίναμε από μακριά, και πως τα αισθήματά μας, που είναι τόσο αδύναμα, είναι ωστόσο αρκετά γερά ώστε να μείνουν άτρωτα από τη σκληρότερη απ' όλες τις δοκιμασίες. Και γνωρίζουμε επίσης

rien ce qui le doit nécessairement détruire; et la raison, dans laquelle on croit trouver tant de ressources, est trop faible en cette rencontre pour nous persuader ce que nous voulons; c'est elle, au contraire, qui nous trahit le plus souvent, et qui au lieu de nous inspirer le mépris de la mort, sert à nous découvrir ce qu'elle a d'affreux et de terrible; tout ce qu'elle peut faire pour nous est de nous conseiller d'en détourner les yeux, pour les arrêter sur d'autres objets. Caton et Brutus en choisirent d'illustres; un laquais se contenta, il y a quelque temps, de danser sur l'échafaud où il allait être roué. Ainsi, bien que les motifs soient différents, ils produisent les mêmes effets: de sorte qu'il est vrai que, quelque disproportion qu'il y ait entre les grands hommes et les gens du commun, on a vu mille fois les uns et les autres recevoir la mort d'un même visage; mais ç'a toujours été avec cette différence que, dans le mépris que les grands hommes font paraître pour la mort, c'est l'amour de la gloire qui leur en ôte la vue, et dans les gens du commun, ce n'est qu'un effet de leur peu de lumière qui les empêche de connaître la grandeur de leur mal, et leur laisse la liberté de penser à autre chose.

πολύ άσκημα τ' αποτελέσματα της φιλαυτίας αν σκεπτόμαστε πως μπορεί να μας βοηθήσει να μη λογαριάζουμε σε τίποτα εκείνο που θα την καταστρέψει αναγκαστικά. Και το λογικό μας, όπου νομίζουμε πως βρίσκουμε τόσες δυνάμεις, είναι τόσο πολύ αδύναμο σε τούτη την περίπτωση, ώστε δεν μπορεί να μας πείσει γι' αυτό που θέλουμε. Αυτό απεναντίας είναι που μάς προδίνει τις περισσότερες φορές, κι αντί να μάς εμπνεύσει τήν περιφρόνηση του θανάτου, χρησιμεύει για να μας αποκαλύψει τη φρίκη και την αγριάδα του. Το μόνο που μπορεί να κάνει για μας, είναι να μας συμβουλέψει ν' αποστρέψουμε τα μάτια από τον θάνατο για ν' ατενίσουμε άλλα αντικείμενα. Ο Κάτωνας κι ο Βρούτος διάλεξαν έξοχα αντικείμενα. Ένας υπηρέτης, εδώ και κάμποσον καιρό, περιορίστηκε να χορέψει πάνω στο ικρίωμα όπου θα τον θανάτωναν στον τροχό. Έτσι, αν και τα αίτια είναι διαφορετικά, παράγουν ωστόσο τα ίδια αποτελέσματα, σε τρόπο που, όση δυσαναλογία κι αν υπάρχει ανάμεσα στους μεγάλους άντρες και τους κοινούς θνητούς, ο κόσμος είδε άπειρες φορές να δέχονται τον θάνατο, κι αυτοί κι εκείνοι, με την ίδια έκφραση. Αυτό όμως έγινε πάντα με τούτη τη διαφορά πως, στην περιφρόνηση που δείχνουν οι μεγάλοι άντρες για τον θάνατο, εκείνο που τους εμποδίζει να τον βλέπουν είναι η αγάπη τής δόξας, ενώ στους κοινούς θνητούς δεν είναι παρά αποτέλεσμα της αμάθειάς τους, που τους εμποδίζει να νοιώσουν πόσο μεγάλη είναι η συμφορά τους, και τους αφήνει την ελευθερία να σκέφτονται άλλα πράγματα.

(21, 23, 26, 420)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

MAXIMES POSTHUMES⁴⁴

**ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΑ
ΜΕΤΑΘΑΝΑΤΙΑ⁴⁴**

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

505.

Dieu a mis des talents différents dans l'homme, comme il a planté des arbres différents dans la nature, en sorte que chaque talent, ainsi que chaque arbre, a sa propriété et son effet qui lui sont particuliers. De là vient que le poirier le meilleur du monde ne saurait porter les pommes les plus communes, et que le talent plus excellent ne saurait produire les mêmes effets du talent le plus commun; de là aussi vient qu'il est aussi ridicule de vouloir faire des sentences, sans en avoir la graine en soi, que de vouloir qu'un parterre produise des tulipes, quoiqu'on n'y ait point semé d'oignons. (ms. G.)⁴⁴

506.

On ne saurait compter toutes les espèces de vanité. (ms. G.)

507.

Tout le monde est plein de pelles qui se moquent du fourgon. (ms. G.)

508.

Ceux qui présentent trop leur noblesse ne présentent pas assez ce qui en est l'origine. (ms. G.)

509.

Dieu a permis, pour punir l'homme du péché originel, qu'il se fît un Dieu de son amour-propre, pour en être tourmenté dans toutes les actions de sa vie. (ms. G.)

510.

L'intérêt est l'âme de l'amour-propre, de sorte que comme le corps, privé de son âme, est sans vue, sans ouïe, sans connaissance, sans sentiment et sans mouvement, de même, l'amour-propre séparé,

505.

Ο Θεός έβαλε στον κάθε άνθρωπο διαφορετικά ταλέντα, όπως φύτεψε και διαφορετικά δέντρα μέσα στη φύση, σε τρόπο που, κάθε ταλέντο, όπως και κάθε δέντρο, έχει τη δική του ξεχωριστή ιδιότητα και το αποτέλεσμά του. Απ' αυτό προέρχεται πως η καλύτερη αχλαδιά τού κόσμου δεν μπορεί να δώσει ούτε καν τα κοινότερα μήλα, και το εξοχότερο ταλέντο είναι ανίκανο να δώσει τα ίδια αποτελέσματα με το πιο κοινό. Κι απ' αυτό προέρχεται επίσης πως, το να θέλει κανένας να φτιάσει γνωμικά χωρίς να έχει μέσα του τον σχετικό σπόρο, είναι εξίσου γελοίο με το να θέλει να φυτρώσουν τουλίπες σ' ένα παρτέρι, ενώ δεν έχει φυτέψει τα κρεμμύδια τους.

(594)

506.

Είναι αδύνατο να μετρηθούν όλα τα είδη τής ματαιοδοξίας.

507.

Ο κόσμος είναι γεμάτος κοροΐδα που κοροΐδεύουν τους άλλους ⁴⁵.

(567)

508.

Όσοι εκτιμούν υπερβολικά την αρχοντική τους κατάγωγή δεν εκτιμούν αρκετά εκείνο που αποτελεί την αρχή της ⁴⁶.

509.

Ο Θεός, για να τιμωρήσει τον άνθρωπο για το προπατορικό αμάρτημα, τον άφισε να θεοποιήσει τη φιλαυτία του, για να βασανίζεται απ' αυτή σε όλες τις πράξεις τής ζωής του.

510.

Το συμφέρον είναι η ψυχή τής φιλαυτίας, σε τρόπο που, όπως το σώμα, χωρίς την ψυχή του, απομένει δίχως όραση, δίχως ακοή, δίχως συνείδηση του εαυτού του, δίχως αίσθημα και δίχως κίνηση, έτσι κι η φιλαυτία, χωρι-

s'il le faut dire ainsi, de son intérêt, ne voit, n'entend, ne sent et ne se remue plus. De là vient qu'un même homme, qui court la terre et les mers pour son intérêt, devient soudainement paralytique pour l'intérêt des autres; de là vient ce soudain assoupissement et cette mort que nous causons à tous ceux à qui nous contons nos affaires; de là vient leur prompte résurrection lorsque, dans notre narration, nous y mêlons quelque chose qui les regarde: de sorte que nous voyons, dans nos conversations et dans nos traités, que, dans un même moment, un homme perd connaissance et revient à soi, selon que son propre intérêt s'approche de lui, ou qu'il s'en retire. (ms. G.)

511.

Nous craignons toutes choses comme mortels, et nous désirons toutes choses comme si nous étions immortels. (ms. G.)

512.

Il semble que c'est le diable qui a tout exprès placé la paresse sur la frontière de plusieurs vertus. (ms. G.)

513.

Ce qui nous fait croire si aisément que les autres ont des défauts, c'est la facilité que l'on a de croire ce que l'on souhaite. (ms. G.)

514.

Le remède de la jalousie est la certitude de ce qu'on a craint, parce qu'elle cause la fin de la vie, ou la fin de l'amour; c'est un cruel remède, mais il est plus doux que le doute et les soupçons. (ms. G.)

515.

L'espérance et la crainte sont inséparables, et il n'y a point de crainte sans espérance, ni d'espérance sans crainte. (ms. G.)

516.

Il ne faut pas s'offenser que les autres nous cachent la vérité, puisque nous nous la cachons si souvent à nous-mêmes. (ms. G.)

σμένη, σα να λέγαμε, από το συμφέρον της, δεν βλέπει, δεν ακούει, δεν νοιώθει και δεν σαλεύει πια. Απ' αυτό προέρχεται το ότι, ο ίδιος άνθρωπος, που τρώει στεριές και θάλασσες για το συμφέρον του, παραλύει ξαφνικά σαν πρόκειται για το συμφέρον τών άλλων. Απ' αυτό κι η αιφνίδια εκείνη υπνηλία κι ο πεθαμός που προκαλούμε σε όσους διηγόμαστε τις υποθέσεις μας. Απ' αυτό κι η γοργή τους ανάσταση, μόλις ανακατώσουμε στην αφήγησή μας κάτι που τους αφορά. Έτσι, στις συνομιλίες και τις διαπραγματεύσεις μας βλέπουμε πως, μέσα στην ίδια στιγμή, ένας άνθρωπος χάνει τις αισθήσεις του και συνέρχεται πάλι, αναλόγως που τον πλησιάζει ή απομακρύνεται απ' αυτόν το δικό του συμφέρον.

(139, 314)

511.

Όλα τα φοβούμαστε σαν θνητοί, κι όλα τα ποθούμε σαν να είμασταν αθάνατοι.

512.

Φαίνεται πως είναι ο Διάβολος που έβαλε επίτηδες την τεμπελιά στα σύνορα πολλών αρετών.

(169, 266, 398, 630)

513.

Εκείνο που μας κάνει να πιστεύουμε τόσο πρόθυμα πως οι άλλοι έχουν ελαττώματα, είναι η ευκολία που έχουμε να πιστεύουμε ό,τι ποθούμε.

(267, 397, 483)

514.

Το γιατρικό τής ζήλιας είναι η επιβεβαίωση εκείνου που είχαμε φοβηθεί, γιατί αυτή προκαλεί το τέλος τής ζωής ή το τέλος τής αγάπης. Είναι γιατρικό απάνθρωπο, μα είναι ωστόσο πιο γλυκό από την αμφιβολία και τις υποψίες.

(32)

515.

Η ελπίδα κι ο φόβος είναι αχώριστοι, και δεν υπάρχει φόβος δίχως ελπίδα, ούτε κι ελπίδα δίχως φόβο.

516.

Δεν πρέπει να μας πειράζει που οι άλλοι μάς κρύβουν την αλήθεια, αφού κι εμείς οι ίδιοι την κρύβουμε τόσο συχνά από τον εαυτό μας.

(114)